

ונכנעו להשי"ת נשאר וזכו לרשת את הארץ, שרק יהודי שמבטל את ישותו לגמרי להשי"ת זוכה לרשת את הארץ וזוכה להרגיש את קדושתה. והוא מטעם שקדושת הארץ רמה מאד, וכך לעומת זה כל כחות הקליפה והסט"א סובבים את הארץ סביב סביב, והדרך לזה הוא כמאמר הרה"ק מאבריך' ז"ע שבעת התגברות הסט"א העצה היחידה שיהודי יכניע ויבטל עצמו לגמרי להשי"ת, שאז בטלים ממילא כל כחות הקליפה והסט"א. ולכן הדרך להשיג את קדושת הארץ היא ע"י בחי' הכנעה. וכמ"כ בעבודת ה' וכל עניני הארץ העליונה כדברי הזוה"ק, יש ג"כ מסביב את כל כחות הקליפה והסט"א והיצה"ר וקשה מאד להגיע, ורק הנכנעים יכולים להשיגם.

וכן הוא בשבת, כמד"א בזה"ק וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולוהו ערקין ואתעברו מינה, שגם בש"ק רוצים כל כחות הקליפה והסט"א להאחו מסביב, אלא שקדושת השבת גדולה מאד ומתקיים בהם כמאה"כ (ישעיה ב) ובאו במערות צורים מפחד ה' ומהדר גאונו, שכל כחות הסט"א בטלים בשבת. אכן בכל ענין יש את ההתחלה והאתערותא דלתתא שיהודי צריך לעשות לשם כך, והוא כמד"א בזה"ק (תיקו"ז ה:): הפוך בשת ותשכח שבת, כאשר יהודי נכנע ושבור בקרבו מבושה על שפל מצבו ואיך הוא נכנס לש"ק, אז הפוך בשת ותשכח שבת, שבתו של יהודי נבנית מהבשת שמכחה כל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולוהו ערקין ואתעברו מינה, כמבואר שהכח כנגד כל כחות הסט"א הוא מה שיהודי נכנע להשי"ת ומתבטל לגמרי לפניו ית'. זהו השער להכנס לארץ ישראל ולקדושת הארץ, וזה השער לעבודת ה' ולשבת קודש.

להיזהר שזה לא יפול לקליפה. וזו היתה תשובה על מה שטענו המרגלים אפס כי עז העם היושב בארץ וגו', שאי אפשר בשום פנים להגיע אל הקדושה, ומתוך כך רצו לעשות כל מה שלבם חפץ, וע"ז השיבו יהושע וכלב, כי חפץ ה' בנו, כמו שמפרש הזוה"ק, שכאשר יש ליהודי רעותא דלבא אז יש לו סייעתא דשמיא, כי כל עניני תאוות עוה"ז הם בעצם משורש הקדושה ומיועדים לכך שיהודי יעלם לקדושה. וזה פי' עלה נעלה וירשנו אותה, ביכולתנו לכבוש את כל עניני עוה"ז כי הכל משורש הקדושה.

ולפיכך היה עונש המרגלים, במדבר הזה יפלו פגריכם מבן עשרים שנה, במדבר הזה היינו העולם הזה הדומה למדבר מקום נחש שרף ועקרב. ואם יהודי מתעלה ויודע שכל זה משורש הקדושה וביכולתו לכבוש הכל הריהו כובש את הכל, אבל המרגלים שטענו אפס כי עז העם היושב בארץ, שאי אפשר להגיע לארץ העליונה, על כן עונשם היה במדבר הזה יפלו פגריכם, שיפלו מנוצחים בתאוות עוה"ז. מבן עשרים שנה היינו הגיל שבו בעיקר מתחילים להתעורר התאוות אצל אדם. וזאת משום שאין להם את כח העמידה כנגד עניני עוה"ז, הכח שיש ליהודי כאשר הוא מאמין ויודע שבכחו לנצח וביכולתו לכבוש את כל העולם, שאז יש לו סייעתא דשמיא.

ואיתא בספה"ק שארץ כנען משמעה ארץ הניתנת רק לנכנעים, שהקב"ה נותן את הארץ רק לזה שנכנע אליו ית' ומבטל עצמו לגמרי להשי"ת, ולכן המרגלים שנכנעו לסט"א ולא להשי"ת לא נכנסו לארץ, ורק יהושע וכלב שביטלו את הסט"א

ארץ כנען - ארץ לנכנעים

מלבד כלב ויהושע היו בכלל החטא והגזירה, והרי היו בהם גם כשרים וצדיקים. וכן יש להבין במה גדול כ"כ הפגם עד שלא הועילה עליו תשובה, שאחרי חטא העגל כתיב ויתאבלו ופי' הרמב"ן

א.

בפרשת המרגלים יש ענינים תמוהים הצריכים ביאור. ראשית מה שזוהי הפעם היחידה שכל ישראל

בא"י שעליהם הם צריכים לעבוד ולהתיגע עתה קודם כניסתם לארץ. וכתב דמצינו כן גם באברהם אבינו שנאמר בו ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה, ואיתא בזה"ק (ח"א פא:) שקודם ביאתו למצרים התחיל לעבוד להתרחק מהמדות הרעות של מצרים. וכן מצינו ביעקב אבינו דכ' ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, פי' שבצאתו ללכת לחרן כבר התחיל לעבוד להתגבר על הענינים הרעים של חרן. וזה היה כוונת הכשרים שבישראל בשילוח המרגלים לדעת על מה יש להם להתגבר קודם בואם לארץ. אכן הקב"ה אמר למשה שלח לך לדעתך, פי' שתשלח אנשים שקשורים והולכים לדעתך ובחינתך שהיא מדת ההכנעה וענוה כמד"כ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. כי באמת אין ראוי לאדם אשר ידמה בנפשו איזה מדה רעה ולהתגבר עליו עוד קודם שיבא לו הנסיון במדה זו, כי בעת הנסיון יש לאדם סייעתא דשמיא להתגבר, אבל קודם לכן אין לו את הסייעתא דשמיא וקשה מאד לעבוד ולהתגבר עליו, ורק מי שיש לו מדת הכנעה הר"ז עוזר לו לעבוד גם קודם הנסיון, וזה היה הכח של האבות הקדושים שהיה להם מדת הכנעה ושפלות. וזש"נ שלח לך לדעתך, כי רק אנשים שיש להם מדת הכנעה יכולים לעבוד ולתקן המדה קודם התעוררות הנסיון, אבל לולא זאת אין את הסייעתא דשמיא ואין ראוי להתחיל להתגבר על המדה טרם הנסיון.

וביתר ביאור י"ל הענין שדוקא בענין ביאת הארץ נאמר שלח לך לדעתך, שרק אנשים בעלי הכנעה וענוה ראויים להרגיש קדושת הארץ. דהנה מצינו כמה מאמרים שענין קדושת ארץ ישראל תלוי במדת הכנעה. בתורת אבות איתא ממרן הס"ק מלכוכי' זי"ע עה"פ טובה הארץ מאד מאד, שהוא ע"ד מאחז"ל (אבות פ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח, שלקדושת הארץ זוכה רק מי שהוא מאד מאד שפל רוח. ובניצוצי אורות להחיד"א ז"ל על הזוה"ק (ח"ג קנט:): איתא שארץ ישראל נקראת ארץ כנען, כנען לשון הכנעה, שהארץ היא רק לנכנעים, למי שנכנע כאין ואפס לפני השי"ת. ומאמרים אלו מורים לנו שהמדה של ארץ ישראל היא הכנעה ושפלות, שרק

(שמות לג) שעשו תשובה והקב"ה קיבל תשובתם, וגם כאן הרי כתיב ויתאבלו ובכ"ז לא הועילה התשובה ונשארה הגזרה שכל מנאצי לא יראוה. ואמנם כתיב ויאמר ה' סלחתי כדבריך, אבל כבר בארנו במק"א שלכאו' הר"ז סותר למה שנאמר מיד בסמוך ואולם חי אני וגו' אם יראו את הארץ ומהו פי' סלחתי, וביארנו דמלכתחילה היתה גזרה של השלכה, שהקב"ה ישליך ח"ו את כלל ישראל מאתו, כמש"נ אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול, וע"ז התפלל משה ונענה לו הקב"ה באומרו סלחתי כדברך, כלומר בזה אני ממלא בקשתך שאין אני משליך אותם מעל פני, אבל הגזרה עצמה נשארה בעינה. וצ"ב מדוע לא הועילה תשובתם, ומה גם שכל כלל ישראל נענש בעונש זה. והתמיהה היותר גדולה היא על המרגלים עצמם שהיו צדיקים גדולים, כמו שהתורה מעידה עליהם כולם אנשים ראשי בני ישראל המה, היינו שהיו האנשים הגדולים ביותר בכלל ישראל, ואיך הגיעו לידי נפילה כזאת מאיגרא רמא לבריא עמיקתא, שהגיעו עד לכפירה גמורה בהשי"ת כפירש"י על אומרם כי חזק הוא ממנו, איך קרה כזאת לאנשים כה גדולים. וגם ע"פ מה דאיתא בזה"ק (ח"ג קנת.) שנועצו להניא לב בני"י מלהיכנס לארץ מחמת שחשבו שאם יכנסו לא"י יעבירו אותם מלהיות ראשי בני"י, ובמקומם יתמנו אחרים, עדיין זה גופא צ"ב שהרי ראשי בני ישראל היו ואיך נכשלו בפניות כאלו. ובפשטות צריך להבין דמה מקום היה להם לחשוש שיחליפום באחרים, שאם בהיותם במדבר לא נמצאו חשובים מהם להיות ראשי בני"י למה בהיכנסם לא"י ימצאו ראשים אחרים.

והנה איתא בבאר אברהם ממרן הס"ק מסלונים זי"ע לבאר ענין שילוח המרגלים. שכלל ישראל אשר רצו בשילוח מרגלים הרי היו בהם גם צדיקים, והיתה כוונתם בזה לדעת מהי העבודה שעליהם לתקן טרם בואם לארץ ישראל. כי הגם שהאמינו בקדושת הארץ אבל ידעו שיושבים בה ז' עממין שהם ז' קליפות המטמאים את הארץ ובודאי טימאו את הארץ בהתגברות מדות ותאוות רעות, ולכך רצו לדעת מה הם אותם ענינים מיוחדים של התגברות הקליפה

זו שיהיו שפלים ונבזים בעיני עצמם ובכח זה יבואו שמה ויירשוהו. וזהו שאמר הקב"ה למשה שלח לך לדעתך, אנשים שהם לדעתך היינו במדת הכנעה ושפלות, כמש"נ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה ואחז"ל כ"ד מוכי שחין ונפשו של משה נמוכה מכולם, שהם הראויים לשליחות זו להרגיש קדושת הארץ. וכיון שהמרגלים היו פגומים במדה זו לכן נפלו בשליחותם, וכלל ישראל כולו סבל מזה.

ומבואר שפיר למה היתה הגזרה על כל כלל ישראל אף שהיו בהם שלא חטאו ממש, וגם למה לא הועילה תשובתם, כי הגזרה לא היתה רק בתורת עונש על חטא, אלא שהנסיון הוכיח שישראל עדיין אינם ראויים להכנס לארץ, כי חסרה להם הכנעה ושפלות שהיא הנקודה העיקרית שעליה צריכה להיות היגיעה בארץ ישראל ורק בכחה זוכים לירושת הארץ, וכיון שלא היו מוכנים במדה זו נגזר עליהם להשאר במדבר. וזה היה רצון העליון שישראל ישארו עוד ארבעים שנה במדבר כל עוד לא השיגו מדה זו, ורק טפכם אשר אמרתם לבזו יהיה, אשר יהיו במדת הכנעה ושפלות, המה יבואו שמה והם יירשוהו.

מדת הכנעה ושפלות היא שורש כל המדות הטובות. וכמו שאמר מרן הק' מקוברין זי"ע שהשער של חבורתנו הוא אמונה והכנעה ושפלות. וכשם שאמונת ה' היא היסוד והשורש לכל הדברים ובלעדיה אין מאומה, כך מדת הכנעה ושפלות שיהודי נכנע כאין ואפס להשי"ת היא השורש לכל הענינים. וכמסופר על הרה"ק מאבריץ זי"ע שבעת הרעש הגדול שהיה בצפת ציוה לכל אלו שעמדו סביבו להשתטח ארצה וניצלו כולם. ואחרי כן הסביר שראה שהאבנים עפות לרוחב ואינן נופלות מלמעלה למטה כסדר הטבעי, וידע שהסט"א פועלת כאן באופן לא טבעי, וכאשר הסט"א מתגברת אין שום עצה כנגדם אלא הכנעה להשי"ת, ולכן אמר להשתטח וליפול ארצה. וכמו שהכנעה ושפלות הם ראש לכל המדות הטובות, כך הישות היא ראש לכל המדות הרעות, שכל כח הקליפה הוא הגיאות, ובכלל זכור את אשר עשה לך עמל"ק שהוא קליפת גיאות

הנכנעים שהם בבחי' מאד מאד הוי שפל רוח זוכים לקדושת הארץ ולהרגיש כי טובה הארץ מאד מאד, אבל מי שאינו מאד מאד שפל רוח אינו זוכה להרגיש קדושתה. וכמרומו במאה"כ (תהלים לו) וענוים יירשו ארץ, שירושת הארץ תלויה במדה זו. וזהו שאמרו המרגלים אפס כי עז העם היושב בארץ וגו' עמלק יושב בארץ הנגב, כדאיתא בספה"ק דעמל"ק בגימ' ר"ם שהוא ענין גיאות, וגם ילידי הענק ראינו שם, היינו שיש שם ענקים נפילים שהיא הקליפה דגיאות, והיינו לפי שהמדה של ארץ ישראל היא הכנעה ושפלות ולעומת זה היתה שם התגברות חזקה של קליפת גיאות.

ובמדה זו היה פגם המרגלים, כמו שהתורה אומרת עליהם כולם אנשים ראשי בני ישראל המה, פי' כולם אנשים שהם צדיקים גדולים אבל ראשי בני ישראל המה, שיש להם התנשאות ופגומים הם במדת הכנעה ושפלות. ומשום כך כתבה זאת התורה ללמד שזה היה הפגם שלהם, שהיו לקויים בהתנשאות. וכזה מבואר דברי הוזה"ק שהמרגלים רצו למנוע את ישראל מלהכנס לארץ מפני שחשבו שבכניסתם יעבירו אותם מהיות ראשי בני"י, דקשה כנ"ל שאם במדבר לא היו גדולים מהם מה עלה על דעתם שבא"י ימנו אחרים במקומם, אלא כי ידעו שבארץ ישראל המדה היא הכנעה ושפלות וכיון שהם פגומים במדה זו לא יוכלו להנהיג שם את ישראל. ורק יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא נפלו בעצת מרגלים מפני שהיתה בהם מדת הכנעה ושפלות, כמד"א בתרגום יונתן, וכדי תמא משה ענותנותיה קרא משה להושע בן נון יהושע, וכן בכלב כתיב ועבדי כלב עקב רוח אחרת היתה עמו, ואיתא בדברי שמואל שהיה שפל בעיניו בחי' עקב, ובכח הענוה זכו להכנס לארץ ישראל.

ובכדי לזכות לירושת הארץ היה כלל ישראל צריך להגיע למדרגה זו של הכנעה ושפלות, וע"כ קודם כניסתם לארץ נתנסו במדת הכנעה שהיא הנקודה העיקרית של ארץ ישראל, והנסיון הוכיח שעדיין אינם מוכנים לירושת הארץ כי עוד לא השיגו בחי' הכנעה ושפלות, ורק טפכם אשר אמרתם לבזו יהיה המה יבואו שמה והם יירשוהו, הם ישיגו מדרגה

וכסיפור הנז' מהרה"ק מאבריטש זי"ע, שכיון שהבין שיד הסט"א בדבר הרי במקום שהסט"א פועלת אין עצה רק ע"י התבטלות מלפניו ית"ש.

והנה עי"ז שא"י גבוה מכל הארצות, שהקב"ה הכניס קדושה כה גדולה באר"י, הרי זה לעומת זה עשה א', שכנגד כח הקדושה ישנה התגברות כח הסט"א והטומאה, שזה מרומז במה דכתיב וגם ילידי הענק ראינו שם, עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבوسی והאמורי וגו', שענינם כל כוחות הטומאה הגדולים ביותר הסובבים את ארץ הקודש, והעצה לבטל כל אלו הוא רק ע"י הכנעה והתבטלות. ולכן רק מי שמכניע עצמו זוכה לירושת הארץ ולגור בה, כאמור שארץ כנען היא ארץ לנכנעים. וכדאיתא בשל"ה הק' פר' לך לך, שזהו ענין שנשאר שם כנען להארץ הקדושה, שגם אחר שהיתה של ישראל מצינו כמה פעמים שנקראת ארץ כנען, אלא הכוונה כי כנען הוא לשון הכנעה, וזהו קיום הארץ שנעבוד לה' במדת הכנעה וכו'. וכמאמר מרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע הנז' על מאי דכתיב טובה הארץ מאד מאד, שרק מי ששפל ברוחו מאד מאד זוכה לסגולת הארץ.

וזה היתה טעות ופגם המרגלים, שהיו ראשי בני"ה היינו שהעבדות שלהם היתה במוחין דגדלות ובהארות בחינת ראש, ולכן לא זכו להיכנס לארץ מפני שהיא ארץ לנכנעים, שרק ע"י ההכנעה אפשר לבטל את כוחות הטומאה הסובבים אותה ולהשיג את קדושת הארץ. וזה היתה הסיבה מה שחששו שבהיכנסם לארץ יבקשו אנשים אחרים להיותם ראשי בני"ה בידועם שבדרך שלהם אין קיום וזכות באר"י. ורק כלב בן יפונה אשר היתה רוח אחרת עמו, היינו רוח אחרת מדרך המרגלים שהיו בבחי' ראשי בני ישראל, והוא היה שפל בבחי' עקב, וכן יהושע שמדתו היתה הכנעה והתבטלות, הם אשר זכו לירש הארץ. ועי"ז אמר לו משה ליהושע י"ה יושיעך מעצת מרגלים, היינו מעצת המרגלים שמדתם ראש להלך בגדלות.

ולפי"ז מבואר מה דלא מצינו במהלך כיבוש הארץ ע"י יהושע שהיו צריכים להילחם בנפילים ובני הענק, מפני שכח הענוה וההכנעה שהיתה

בגימ' ר"ם. והכח העיקרי לזכות לירושת הארץ הוא מדת הכנעה, שרק טפכם אשר אמרתם לבזו יהיה המה יבואו שמה והם יירשוה בכח מדה זו של הכנעה ושפלות.

ב.

יש להוסיף בזה עוד, דהנה בעבודת ה' ישנה דרך העבודה ע"י הארות ומדריגות, בבחי' ויגבה לבו בדרכי ה', ויש עוד דרך בבחי' לב נשבר ונדכה א' לא תבוזה (תהלים נא), שדרך זו שייכת גם לאחר החטא, כשיהודי שרוי בחשכות, שמוחו ולבו אטומים ואינו יכול להשיג הארות ומדריגות, גם אז פתוחה לפניו הדרך עי"ז שמבטל א"ע כליל, בבחי' לך אני אדוני המלך וכל אשר לי, וכמרומו באומרו לב נשבר ונדכה א' לא תבוזה, דמכלל שמבחינת מעשים שעשה ראוי לבזותו, אבל בהיותו לב נשבר ונדכה מתוך שהוא כ"כ שבור בקרבו, א' לא תבוזה, הקב"ה מרחם עליו ואינו מביישו.

ודרך זו שייכת בכל המצבים של איש יהודי, גם כשאינו יכול לפתוח פיו להשי"ת, ואינו יכול לקיים אפי' תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, שאז הדרך שיבטל א"ע לגמרי להשי"ת, וכיון שביטל הישות שבו שוב אין לסט"א שלטון עליו, משא"כ בדרך של הארות ומדריגות יש לסט"א אחיזה לשלוט בו. וכמאמר מרן אדמו"ר זי"ע בבית אברהם (עניני ר"ה) שע"י שיהודי מבטל את עצמו להשי"ת מסתלקים ממנו כל הדינים, דאי' בזה"ק פ' אמור כי המקטרגים אומרים פלוני עבד כך פלוני עבר על כך, אבל אם מבטל עצמו להשי"ת ומשים א"ע לאין ואפס שוב אין כאן אותו פלוני, ואין מקום שיחול עליו שלטון הסט"א.

וכן מצינו באחאב שכתוב בו (מ"א כא) יען כי נכנע אחאב מפני לא אביא הרעה בימיו, ואף שידוע שאחאב חטא באופן שלא היה שייך תשובה על כך, אבל כח מדת ההכנעה הועיל אפי' באחאב, יען כי נכנע והיה שבור בקרבו ביטל ממנו הדינים.

מדת יהושע, שהיה שבור בקרבנו, נתבטלו כוחות הסט"א כלא היו, והדרך לירושת הארץ וביטול כוחות הטומאה שסובבו אותה היתה רק ע"י הכנעה. כי הדרך של הארות ומדריגות שייך רק כשאין התגברות היצה"ר והסט"א, דכשאין דינים על האדם אז ראוי להלך בגדולות, אבל כשיש התגברות היצה"ר והסט"א באדם אז הדרך רק ע"י לב נשבר ונדכה א' לא תבוה, שיבטל א"ע ויהא נכנע להשי"ת, שזו הדרך שעל ידה יבטל ממנו שלטון הסט"א.

וע"ז נאמר שלח לך, שכדי לזכות לירושת א"י עליך לשלוח אנשים שאוחזים במדה שלך, היא מדת הענוה, שמשה היה העניו מכל האדם אשר על פני האדמה, ואף שוכה למדרגות עליונות, אשר ידעו ה' פנים אל פנים ותמונת ה' יביט, שהם הדרגות הגבוהות ביותר שילוד אשה יכול להשיגם, עם זאת היה עניו מאוד בתכלית ההתבטלות אליו ית', וכענין מאמר הבעש"ט זי"ע שאחרי כל השגותיו הינו כפתי

ומאמין באמונה פשוטה, שאחרי כל המדרגות הגבוהות שהשיג הריהו אוהז במידת הענוה וההתבטלות.

ולכך נתקבלה התשובה של בני ישראל לאחר חטא העגל ואילו אחר חטא המרגלים לא נתקבלה התשובה ונענשו ע"כ, דהנה אחר חטא העגל התאבלו בני ישראל וחזרו בתשובה מתוך שברון לב אמיתי כמבואר שם ברמב"ן, ולכן נמחל להם אותו החטא, אבל בחטא המרגלים כתיב ויתאבלו העם מאד ויעפילו לעלות אל ראש ההר, שלאחר התשובה שוב רצו להלך בגדולות, בדרך של מדריגות בחי' ויעפילו לעלות, ולכך אמר להם משה אין ה' בקרבכם שלא זו דרך התשובה הנרצית. והעצה שהשאיר הקב"ה לאיש יהודי בכל המצבים הקשים שנמצא בהן היא בחי' לב נשבר ונדכה א' לא תבוה, שזה עוזר תמיד בכל המצבים.

טובה הארץ מאד מאד

מאה"כ טובה הארץ מאד מאד, ויש לבאר משמעות טובה הארץ מאד מאד, שבודאי אין הכוונה על טוב גשמי גרידא, אלא שטובה הארץ מאד מאד בענינים רוחניים. ובתורת אבות איתא ממרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע בפ"י טובה הארץ מאד מאד, שרומז למה שאחז"ל (אבות ד) מאד מאד הוי שפל רות, היינו שארץ ישראל ניתנה ושייכת רק לאלו שיש להם מדת הכנעה בבחי' מאד מאד הוי שפל רות. וצ"ב מדוע דוקא ארץ ישראל שייכת רק לשפלי רוח. ובמדרש איתא (במד"ר כג), אמר לו הקב"ה למשה, הן הארץ חביבה עלי וישראל חביבין עלי, אכניס את ישראל שהן חביבין עלי לארץ שחביבה עלי, וגם בזה צ"ב מאי משמע שהארץ חביבה על הקב"ה, שבודאי אין הכוונה שחביבה מבחינה גשמית. כן יש לבאר משאחז"ל (כתובות קי:) כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלו' וכל הדר

בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלו', ועוד אמרו (תו"כ כה, לח) כל היוצא לחוץ לארץ כאילו עובד ע"ו, והרמב"ם פוסק כן להלכה (בהל' מלכים), וצ"ב מה המשמעות בזה שהוא כאילו עובד ע"ו וכמי שאין לו אלו'.

והענין, דהנה כל התורה והמצוות תכליתם אחת היא שיהודי יהיה דבוק בהשי"ת, וכל' הווה"ק שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עיטין, היינו עצות להגיע לובו תדבק שהוא תכלית כל התורה והמצוות. ובפתיחת מסילת ישרים איתא שהתכלית של יהודי בעולמו היא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו. ועוד כתב שם דהנה שמו הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו ית' וכו', כל העוה"ז משופע בתאוות המרחיקים את יהודי מהשי"ת, וכל מציאותו של העוה"ז נוגדת לתכלית של יהודי להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו. אכן לעומת